

Godt språk i Felleskatalogen

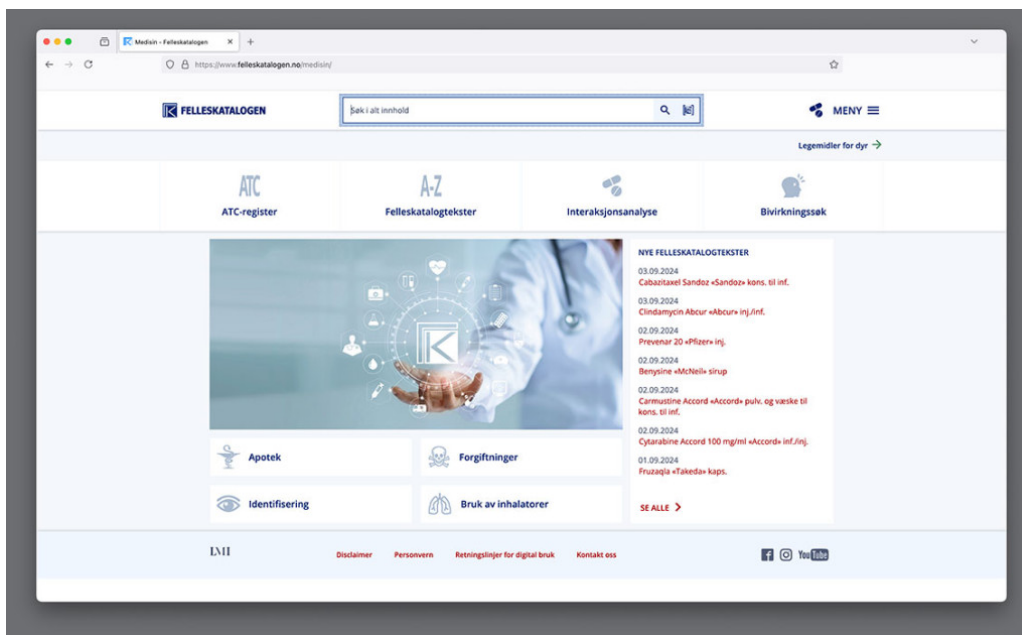
SPRÅKSPALTEN

BENTE BY JANSEN

bente@felleskatalogen.no

Bente By Jansen er cand.pharm. og administrerende direktør i Felleskatalogen.

Felleskatalogen leses og skal forstås av mange. Redaksjonen legger derfor mye arbeid i tekstene for at de skal være preget av et godt og forståelig språk.

Faksimile

Felleskatalogen over godkjente legemidler er et viktig arbeidsredskap for leger og annet helsepersonell, men leses også av pasienter og allmennheten. Redaksjonens valg av ord og uttrykk gjøres etter lange diskusjoner, der Tidsskriftets ordliste ⁽¹⁾ ofte har kommet oss til unnsetning. Med økte forventninger om å levere legemiddelinformasjon til nye e-helseløsninger, forventes det også at Felleskatalogen tilrettelegger for felles språk gjennom bruk av felles kodeverk og terminologi.

MedDRA og bivirkningssøk

I 2022 lanserte Felleskatalogen og Helsebiblioteket et digitalt bivirkningssøk [\(2\)](#). Formålet er å hjelpe helsepersonell og pasienter med å undersøke eventuell sammenheng mellom bivirkninger og legemidler i bruk. Søket gir treff på synonymer og relaterte bivirkninger. Det betyr at et søk på termen *hypertensjon* også gir treff på synonymet *høyt blodtrykk* samt relaterte termer som *blodtrykkssvingninger*, *økt blodtrykk*, *systolisk hypertensjon* m.fl.

For å gjøre dette mulig ble alle bivirkninger i samtlige felleskatalogtekster strukturert og standardisert iht. den internasjonale terminologien MedDRA (*Medical Dictionary for Regulatory Activities*). Denne terminologien utgis av The International Council for Harmonisation of Technical Requirements for Pharmaceuticals for Human Use (ICH), som er et globalt samarbeid mellom regulatoriske myndigheter og legemiddelindustrien. Terminologien benyttes i alle faser av legemidlets livssyklus, fra kliniske studier til overvåkning etter markedsføring.

«Med økte forventninger om å levere legemiddelinformasjon til nye e-helseløsninger, forventes det også at Felleskatalogen tilrettelegger for felles språk gjennom bruk av felles kodeverk og terminologi»

MedDRA-terminologien er oversatt fra engelsk til 18 språk [\(3\)](#), men inntil 2022, da den svenske oversettelsen ble publisert, var den ikke oversatt til noen av de nordiske språkene. Arbeidet med en norsk oversettelse er igangsatt, og denne vil trolig bli tilgjengelig i løpet av 2025.

I arbeidet med bivirkningssøket i 2018–22 stod altså redaksjonen uten en offisiell norsk versjon av MedDRA-terminologien. Redaksjonen ble derfor nødt til å utarbeide en uoffisiell versjon, med ca. 5 600 termer med synonymer. I dette arbeidet tok redaksjonen ofte utgangspunkt i de engelske preparatomtalene for å unngå videreføring av oversettelsesfeil i de norske preparatomtalene. Av observerte kvalitetsavvik kan nevnes oversettelse av *heart failure* til *hjerterfeil*, *retinal tear* til *retinalt eksudat*, *malaise* til *ubehag*, *fatigue* til *tretthet* og *agitation* til *uro*.

Til tider har redaksjonen stått fast i forsøket på å finne gode norske oversettelser. *Mass*, *discharge* og *distress* er eksempler på engelske ord som fortsatt diskuteres. *Failure to thrive* har vært utfordrende, og hverken Store medisinske leksikons *mistrivsel* eller Felleskatalogens *inadekvat vekstfremgang* vurderes som dekkende. Etter en god diskusjon med Gruppe for norsk medisinsk fagspråk har vi nå tatt i bruk *sviktende utvikling*, som dekker både det fysiske og kognitive aspektet ved *failure to thrive* [\(4\)](#).

SNOMED CT og interoperabilitet

Bivirkningssøket er tilrettelagt for en enkel integrasjon med pasientjournalen, og legemidler i vanlig klinisk bruk kan automatisk legges inn i søket. Integrasjon er tatt i bruk av både DIPS og Infodoc. Dette er mulig fordi bivirkningssøket og journalsystemene bruker de samme maskinlesbare identifikatorene for legemidler. Kan man få til det samme med pasientens problemliste? Ja, det er mulig, men dette vil kreve at MedDRA-terminologien i bivirkningssøket kobles mot terminologi og kodeverk i journalsystemene. En slik terminologi kan være SNOMED CT, som er en internasjonal klinisk terminologi med mer enn 350 000 termer. Direktoratet for e-helse, som nå er en del av Helsedirektoratet, anbefaler at SNOMED CT vurderes brukt ved anskaffelse eller videreutvikling av e-helseløsninger (5).

Det finnes allerede en offisiell koblingstabell fra MedDRA-terminologien til SNOMED CT (6), men problemet er at utvalget er noe begrenset, slik at kun rundt en tredel av termene som er benyttet i bivirkningssøket, inngår. Det pågår derfor et arbeid i Felleskatalogen med å koble de resterende MedDRA-termene til SNOMED CT. Dette er et utfordrende arbeid, da detaljgraden er ulik, hvilket betyr at vi enten må sørge for tilstrekkelig med relasjoner mellom termene eller be om at det opprettes nye SNOMED CT-termer.

La oss ta et eksempel: I preparatomtalene finner vi bivirkningen *cerebral vascular occlusion* ifølge MedDRA-terminologien. SNOMED CT angir imidlertid spesifikt om okklusjonen gjelder vene eller arterie, dvs. *okklusjon av cerebral vene* eller *okklusjon av cerebrolarterie*. SNOMED CT mangler altså en overordnet foreldreterm.

Arbeidet med å koble MedDRA-terminologien til SNOMED CT er krevende, men vi ser en verdi ut over bivirkningssøket, blant annet for oppslag mot indikasjoner og kontraindikasjoner. Når vi i tillegg vet at SNOMED CT er koblet til ICD-10 og ICPC-2 (7), kan SNOMED CT bli avgjørende for Felleskatalogens fremtidige evne til samhandling med helsevesenet.

REFERENCES

1. Forfatterveiledning. Ordliste. <https://tidsskriftet.no/annet/ordliste> Lest 27.5.2024.
2. Felleskatalogen. Bivirkningssøk. <https://www.felleskatalogen.no/medisin/bivirkningssok/> Lest 27.5.2024.
3. MedDRA. www.meddra.org Lest 27.5.2024.
4. Wyller VBB, Hem E. Failure to thrive = sviktende utvikling. Tidsskr Nor Legeforen 2023; 143. doi: 10.4045/tidsskr.23.0096. [CrossRef]
5. Direktoratet for e-helse. Retningslinje for bruk av SNOMED CT i Norge. www.ehelse.no/standardisering/standarder/retningslinje-for-bruk-av-snomed-ct-i-norge/_/attachment/inline/033bb78b-cd36-4812-9897-

aa46e2963984:2a88b0c498e07473cf332f160cd52c8be6faf6f6/Retningslinje
%20for%20bruk%20av%20SNOMED%20CT%20i%20Norge.pdf Lest
27.5.2024.

6. SNOMED. SNOMED CT maps. www.snomed.org/maps Lest 27.5.2024.

7. Direktoratet for e-helse. Felles standardisert terminologi. Vurdering av
SNOMED CT. [www.ehealthresearch.no/files/documents/Rapport-SNOMED-
CT-v1.0.pdf](http://www.ehealthresearch.no/files/documents/Rapport-SNOMED-CT-v1.0.pdf) Lest 27.5.2024.

Publisert: 23. september 2024. Tidsskr Nor Legeforen. DOI: 10.4045/tidsskr.24.0304
Opphavsrett: © Tidsskriftet 2026 Lastet ned fra tidsskriftet.no 10. februar 2026.